

Frostakristallen den fina

Av Henry Holm

*"Kristallen den fina som solen månd skina,
Som stjärnorna blänka i skyn."*

Folkvisa från Dalarna

När man för några år sen rev alla byggnaderna i kvarteret Rössjöholm i Hörby, ett område som begränsas av Victoriagatan, Industrigatan, Kungsgatan och Marknadstorget, försvann inte bara den gamla brandstationen utan bl a även de lokaler, som en gång inrymde det på sin tid vida kända Frosta kristallsliperi.

Produkter från denna i stor utsträckning hantverkspräglade tillverkning finns bevarade i många hem i häradet men framför allt i Hörby. Kristall-

sliparna var skickliga yrkesmän, en del av dem hade utbildats på glasbruk i Småland, och Frostakristall fick under sin storhetstid på 1920-talet ett berättigat rykte för hög kvalitet.

När man försöker få grepp om hur det kom sig att ett kristallsliperi inrättades i Hörby leder trådarna både till Småland och Eslöv.

År 1921 beviljades registrering av AB Kristallverken med ett aktiekapital av 70 000 kr fördelade på aktier till ett värde av 100 kr. Bola-

Karaffer, skålar och bonbonjärer var eftertraktade produkter från sliperiet i Hörby.

Foto: Gerd Johansson

get hade till en början sitt säte i Eslöv men flyttades senare till Lenhovda. I styrelsen ingick grosshandlare Ernst Wilhelm Johansson i Eslöv samt glassliparna Karl August Rydstedt och Carl Hjalmar Alfredsson, båda i Hörby, med glassliparen Carl Gustafsson, Hörby som suppleant.

E W Johansson drev i Eslöv handel i parti och minut med glasvaror, leksaker, papper m m och taxerades där för sin rörelse år 1918 med drygt 15 000 kr. Rörelsen i Eslöv kallades Kristallhuset.

I Hörby startade bolaget någon gång på 20-talet Frosta kristallsliperi. Ernst W Johansson drev Hjärtsjö glasbruk i Lenhovda i Småland, ett bruk som räknade sina anor från seklets första år och genomgått skiftande öden.

Det oslipade glaset kom från Hjärtsjö till sliperiet i Hörby, där det förvandlades till bruks- och prydnadsföremål i kristall under förfarna slipares händer. Glansig yta och stor ljusbrytningsförmåga var några av de krav, som ställdes på den färdiga varan. Att de i allmänhetens ögon

uppfylldes, visade den efterfrågan och popularitet, som Frostakristallen åtminstone under ett antal år åtnjöt.

Elsa Kroon i Norrhult i det småländska glasriket kan berätta åtskilligt om sliperiet i Hörby. Hennes i mitten på 1970-talet bortgångne make, Isak Werner Kroon, arbetade där åren 1929–33.

– Sliperiet var inrymt i den fastighet utmed övre delen av Kungsgatan, som senare kom att inrymma en möbelaffär och snickeri. När verksamheten var som mest omfattande arbetade tolv man i kristallsliperiet. Föreståndaren hette Rydstedt. Av det material som levererades från glasbruket slipade man servisglas men också i stor utsträckning rena prydnadsföremål av hög kvalitet.

Frosta kristallsliperis produkter såldes bl a i flera affärer i Hörby. Minnesgodas samhällsbor erinrar sig också att de fanns utställda i bagare Ahlströms skyltfönster mot Vallgatan, vilket förklarades av att han under en tid hade ekono-

Vid entrén till idrottsplatsen i Hörby poserar tre av de slipare, som arbetade vid Frosta kristallsliperi. Fr v Erik Johansson, Werner Kroon och Erik Ahlstedt.

miska intressen i sliperiet, liksom framlidne tandläkaren Nils Frostner. Den uppgiften har lämnats av den för några år sen bortgångne typografen John Tjäder, som vid sin inflyttning till Hörby 1923 hyrde bostad ovanpå de lokaler, där sliperiet var inrymt.

Elsa Kroon berättar att hennes make hade lärt sig kristallsliparens yrke på Rosdala glasbruk, där man bl a tillverkade kristallkronor. Rosdalabruket

finns kvar och är enligt Elsa Kroon numera de enda belysningsglasbruk i Sverige.

Sliperiet i Hörby lades ned i mitten på 1930-talet. Där det och andra byggnader låg finns nu en stor nyuppförd bostadsfastighet.

Men i många skåp, skänkar och montrar runtom i Frosta och säkert även på flera andra håll förvaras minnen från kristallsliperiets relativt korta men mycket produktiva verksamhet.

Några prov på vad de yrkesskickliga sliparna kunde åstadkomma. I mitten en skål med lock, omgiven av ett par vaser. Foto: Gerd Johansson.

Dricksglas av olika slag i Frostakristall. Foto: Gerd Johansson.